

Adroddiad i:	Cyngor Llawn
Dyddiad y Cyfarfod:	6 Tachwedd 2012
Aelod Arweiniol / Swyddog:	Hugh Irving / Paul McGrady
Awdur yr Adroddiad:	Ken A Jones
Teitl:	Diweddariad Diwygio Lles

1. Beth yw testun yr adroddiad?

Effaith diwygio Lles ar Sir Ddinbych ar hyn o bryd a'r effaith debygol yn y dyfodol.

2. Beth yw'r rheswm dros wneud yr adroddiad hwn?

I ddarparu diweddariad ar wybodaeth sydd eisoes wedi'i chyflwyno i Grwpiau Aelodau Ardal ynghylch effaith barhaus y newidiadau i Fudd-daliadau Tai a Threth y Cyngor fel rhan o roi'r Credyd Cynhwysol ar waith.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod aelodau'n gwneud sylw o'r adroddiad hwn.

4. Manylion yr adroddiad.

4.1 Credyd Cynhwysol

Bwriad cyflwyno'r Credyd Cynhwysol (CC) yw symleiddio'r system fudd-daliadau trwy uno 6 prif fudd-dal gan gynnwys Budd-dal Tai yn un budd-dal oedran gweithio, gyda'r bwriad o wneud i "waith dalu'r ffordd" a lleihau costau talu a gweinyddol cyffredinol y system fudd-daliadau.

Mae'r Mesur Diwygio Lles yn amlinellu'r amserlen ar gyfer rhoi'r CC ar waith gyda pheilot yn dechrau yn Ebrill 2013 a holl geisiadau newydd yn dechrau o Hydref 2013, neu Ebrill 2014 fan bellaf. Yn dilyn hynny, bydd y ceisiadau presennol am fudd-daliadau a Chredydau Treth yn cael eu cau yn raddol ac yn cael eu trosglwyddo i'r system newydd; bwriedir i'r gwaith trosglwyddo gael ei gwblhau erbyn Hydref 2017.

Bwriedir i'r Credyd Cynhwysol fod yn un taliad sengl i un hawliwr ar ran yr aelwyd a bydd yn cael ei ôl-dalu'n fisol gyda'r taliad tai yn rhan o'r taliadau CC cyffredinol. Bydd hyn yn golygu y bydd y tenant yn derbyn yr elfen budd-dal tai, ac ni fydd yn cael ei dalu'n uniongyrchol i'r landlord; bydd hyn yn cynnwys Tenantiaid Tai Cymdeithasol.

Cyn i'r Credyd Cynhwysol ddod i rym, gwneir diwygiadau sylweddol gyda golwg ar dorri costau a gwneud paratodau ar gyfer uno'r holl daliadau o fewn y Credyd Cynhwysol. Mae nifer o'r diwygiadau hyn yn effeithio ar Fudd-dal Tai, gyda

newidiadau mawr a gostyngiadau eisoes wedi digwydd. Fe'u dangosir yn Atodiad A. Mae Atodiad B yn dangos newidiadau pellach a fydd yn digwydd yn ystod 2013.

Mae effaith y gostyngiad i'r Budd-dal Tai a delir yn ddibynnol ar ymateb Landlordiaid i ostyngiad yn eu hincwm o renti, a hyd yma, ymddengys bod Landlordiaid, ar y cyfan, wedi derbyn y gostgyniadau i hawlwy'r newydd.

Yn ychwanegol at y newidiadau hyn, cyhoeddodd y Prif Weinidog yn ddiweddar y bydd toriadau o £10 biliwn i fudd-daliadau yn y blynyddoedd sydd i ddod.

4.2 Cymorth Treth y Cyngor

O 1 Ebrill flwyddyn nesaf, bydd Budd-dal Treth y Cyngor yn cael ei olynu gan system newydd a elwir yn Gymorth Treth y Cyngor. Bydd cyfrifoldeb am dalu hwn yn symud o'r Adran Waith a Phensiynau (DWP) i Lywodraeth Leol.

Ar yr un pryd ag y bydd cyfrifoldeb yn cael ei drosglwyddo, bydd toriadau yn y cronfeydd sydd ar gael i'r cynllun. Mae'r llywodraeth wedi cyhoeddi y bydd gostyngiad o 10% yn y gyllideb. Fodd bynnag, mae hyn yn seiliedig ar y rhagdybiaeth y byddai ceisiadau yn syrthio o'r ffigurau 2010/11 a ddefnyddiwyd fel sail.

Mae'r tabl isod yn dangos y gostyngiad yn seiliedig ar ragamcanion cyfredol o'r ariannu a'r llwyth achosion i Sir Ddinbych.

	11/12 Gwirioneddol £m	12/13 Rhagolwg £m	13/14 Rhagolwg £m
Ceisiadau	8.98	9.3	9.6
Cyllideb Arfaethedig	7.94	7.94	7.94
Diffyg	1.04	1.36	1.66
% Diffyg	11.5%	14.6%	17.3%

Mae Atodiad C yn dangos sut mae llwyth achosion Budd-dal Treth y Cyngor wedi newid dros y blynyddoedd diwethaf.

Yn Lloegr, mae'r Adran Gymunedau a Llywodraeth leol wedi cyhoeddi y bydd £100m ychwanegol ar gael i leihau effaith y newid. Dylai cyfran Cymru o'r swm fod oddeutu £6m. Nid yw Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi os gaiff yr arian ei drosglwyddo i'r Cynghorau. Pe byddai hynny'n digwydd, byddem yn derbyn oddeutu £220k.

Canlyniad y gostyngiad yn y budd-dal a delir fydd yr angen i gasglu'r gwahaniaeth o drethdalwyr sydd ar hyd o bryd yn derbyn budd-dal sydd â phrawf modd, er na fydd codiad yn eu hincwm i gyfateb i'r swm a gollir o'r budd-dal. Felly mae'n debygol y bydd gostyngiad ym mherfformiad casglu'r cyngor, gyda llai o lif arian a chynnydd mewn dyledion drwg i'r Awdurdod.

Ar hyn o bryd, Sir Ddinbych yw'r sir orau o ran cyfradd casglu Treth y Cyngor yng Nghymru. Y gyfradd llynedd oedd 98%. Mae hyn yn debygol o ostwng o ganlyniad i'r newidiadau hyn. Credir y bydd y gyfradd casglu yn y dechrau yn syrthio i 97% sy'n cyfateb i golled o tua £400k mewn incwm. Bydd gostyngiad yn y gyfradd casglu

hefyd yn effeithio ar yr heddlu a chynghorau gwlad a thref gan eu bod hwythau hefyd yn codi tâl ar y sawl sy'n talu treth y cyngor.

Yn ogystal â cholli incwm, bydd costau gweinyddu ychwanegol gan y bydd yn rhaid gweithredu i sicrhau bod yr arian yn cael ei dderbyn. Mae'r Cyngor eisoes wedi gorfod talu £55k i newid ei system TG. Mae Llywodraeth Cymru eisoes wedi dweud na fydd unrhyw arian ychwanegol ar gael ar gyfer gweithredu'r cynllun nag ymdrin â'r pwysau parhaus.

Mae'n dal i fod yn anodd rhagfynegi'r effaith ariannol gan nad yw Llywodraeth Cymru hyd yma wedi nodi cynigion eglur ar natur y cynllun newydd. Mae ymgynghoriadau drafft wedi'u cyflwyno ar gyfer ymgynghoriad, ond nid oeddynt yn cynnwys y lefel y bydd yn rhaid i hawlwyd dalu.

Nid yw'r ddeddfwriaeth i weithredu'r newidiadau hyn yn bodoli hyd yma. Ar yn o bryd, mae'n cael ei drafod yn Nhŷ'r Arglwyddi, gyda'r Senedd yn debygol o'i gymeradwyo yn Rhagfyr; bydd rheoliadau Llywodraeth Cymru yn dilyn yn Ionawr. Dylai datganiad hydref y Canghellor yn Rhagfyr ddweud wrthym beth fydd y swm terfynol a neilltuir i'r cynllun hwn.

4.3 Newidiadau Sylweddol eraill i Fudd-daliadau

Bydd cyflwyno meini prawf a rheolau'n seiliedig ar faint yn y sector rhentu cymdeithasol yn golygu y bydd eiddo landlordiaid cymdeithasol yn cael eu dosbarthu fel rhai sy'n rhannol wal gyda gostgyniadau i'r Budd-dal Tai a delir. Yn y gorffennol, nid oedd angen cofnodi nifer yr ystafelloedd gwely o fewn eiddo, ond mae angen gwneud hynny nawr. Bydd yn siŵr o arwain at broblemau i'r cyngor fel landlord gan y bydd rhenti rhai tenantiaid yn codi oherwydd y newid hwn.

Yn ogystal â chostau Tai, mae yna newidiadau sylweddol i'r Lwfans Byw i'r Anabl (DLA); bydd yn rhaid i'r sawl sy'n derbyn DLA ar hyn o bryd wneud cais am, a chael eu hasesu ar gyfer Taliadau Annibyniaeth Personol. Bydd peilot ar gyfer hyn yn dechrau o Ebrill 2013 a bydd y newidiadau yn cael eu cyflwyno'n raddol o Hydref ymlaen. Ar hyn o bryd, nid yw'n glir beth fydd y canlyniadau; yn wir, bydd yn dibynnu ar ganlyniadau'r peilot.

4.4 Grŵp Diwygio Lles

Mae'r sir wedi cydnabod risg Diwygio Lles, ac mae Grŵp Diwygio Lles Cyngor Sir Ddinbych wedi bod yn cyfarfod ers Ebrill 2012. Grŵp traws wasanaeth yw hwn i sicrhau bod y wybodaeth yn cael ei rhannu a bod pwysau yn cael eu cydnabod er mwyn cefnogi ein cwsmeriaid.

Mae cais ar y cyd gyda Sir y Fflint am arian gan Lywodraeth Cymru ar gyfer Swyddog Cydlynu Budd-dal Tai / Dewisiadau Tai wedi bod yn llwyddiannus.

Mae'r Sir yn cadw mewn cysylltiad rheolaidd gyda Landlordiaid (Preifat a Chymdeithasol).

Bydd yr holl gwsmeriaid a fydd yn cael eu heffeithio yn derbyn llythyr yn eu hysbysu o newidiadau, gyda swyddogion ymweld budd-dal ar gael i ymweld yn y cartref. Mae gwaith ar y gweill i gynghori trigolion o'r budd-daliadau y maen nhw'n gymwys i'w hawlio.

Ar hyn o bryd, mae'n anodd rhoi gwybodaeth i hawlwyd o'r effeithiau gwirioneddol arnynt oherwydd ansicrwydd mawr, newidiadau niferus a natur rhyngddibynnol a chymhleth y system fudd-daliadau.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Ddim yn berthnasol

6. Beth fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae'n amlwg y bydd incwm yn cael ei golli oherwydd y newidiadau i'r system Budd-dal Treth y Cyngor. Tra bydd y Cyngor yn ceisio casglu'r holl dreth sy'n ddyledus, mae'n annhebygol y bydd yn gallu casglu ar gyfradd uchel. Mae rhagdybiaethau ynghylch y golled hon mewn incwm wedi'u cynnwys yng Nghynllun Ariannol Tymor Canolig y Cyngor.

Mae'n anodd asesu'r gost ariannol ar ddarparu gwasanaethau hyd nes bod newidiadau yn eu lle, fodd bynnag, mae'n rhaid cydnabod manau sydd dan bwysau. Fel lleiafswm – mwy o ofynion o ran ymholiadau i'r Adran Fudd-dal, a chanolfannau cyngor Dyled a Lles.

Bydd cynnydd yn y gweithredu adferol a wneir, a bydd angen felly adolygu adnoddau staff yr adran Refeniw; bydd hefyd angen adolygu adnoddau staff yr adran Fudd-daliadau.

Bydd effaith ar yr Adran Dai o safbwynt casglu rhent a'r posibilrwydd o ddigartrefedd.

Bydd effaith hefyd ar Wasanaethau Cymdeithasol oherwydd newidiadau i'r Lwfans Byw i'r Anabl sy'n golygu y bydd yn rhaid i staff dywys holl gleientiaid perthnasol drwy'r broses newydd i weld os ydyn nhw'n gymwys i dderbyn y Taliadau Annibyniaeth Personol newydd.

7. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd ac a gynhaliwyd Sgrinio Asesiad Effaith Cydraddoldeb?

Ni chynhaliwyd unrhyw ymgynghoriad gan fod hwn yn ofyniad statudol er mwyn cydymffurfio. Mae Llywodraeth Cymru yn cynnal Asesiad Effaith Cydraddoldeb ar lefel cenedlaethol ar ei newidiadau arfaethedig i'r system Budd-dal Treth y Cyngor. Sefydlwyd gweithgor mewnol i sicrhau bod adrannau yn ymwybodol o'r cynigion wrth iddynt ddod ymlaen a bod gweithredu addas yn digwydd wedyn.

8. Datganiad y Prif Swyddog Ariannol

Mae'n amlwg bod risgiau ariannol sylweddol ynglŷn â'r newidiadau i'r system fudd-daliadau sy'n edrych yn waeth oherwydd yr ansicrwydd cyfredol ynghylch effaith newidiadau, a'r amserlen fer ar gyfer gweithredu.

9. Beth yw'r risgiau, ac a oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

9.1 Mae yna nifer o risgiau a chaiff y risgiau hyn eu rheoli trwy'r Grŵp Diwygio Lles a chynlluniau busnes / cofrestru risg gwasanaethau unigol.

Atodiad A

Newid diwygio 1/4/2011	Effaith ar Gyngor Sir Ddinbych			
Darpariaeth ar gyfer ystafell wely ychwanegol yn y rheolau meini prawf maint lle bo person anabl angen gofalwr sy'n byw mewn.	Effaith gadarnhaol i ganiatáu'r ystafell ychwanegol.			
Tynnu'r or-elfen £15 yn y Lwfans Tai Lleol	666 o hawlwy'r (28%) wedi derbyn y gordal, sy'n golygu bod eu Lwfans Tai Lleol yn fwy na'u rhent. Roedd yr or-elfen yn amrywio o £1 - £15 yr wythnos.			
Rhoi cap ar gyfraddau Lwfans Tai Lleol	Dim effaith ar Sir Ddinbych gan fod y cyfraddau wedi'u seilio ar renti Llundain.			
Cyfyngu ar faint mwyaf annedd lle mae Budd-dal yn daladwy i 4 ystafell wely	31 o dai wedi'u heffeithio, pump o'r 31 yn unig oedd â diffyg rhwng y gyfradd 4 ystafell wely a'r swm oedd yn rhaid iddynt dalu fel rhent, ac mae gan dri ohonynt ddiffyg yn barod.			
Cyfyngu ar raddfeydd taliadau'r Lwfans Tai Lleol	Llety	Mawrth 2011	Ebrill 2011	Chwefror 2012
	Cyfradd rannu	£65.00	£55.00	£55.00
	1 Ystafell Wely	£80.00	£75.00	£80.00
	2 Ystafell Wely	£103.85	£94.62	£100.00
	3 Ystafell Wely	£126.92	£114.23	£115.38
4 Ystafell Wely	£160.38	£150.00	£150.00	
Cynydd yn y symiau a dynnir o'r Lwfans Tai Lleol i'r sawl sydd ddim yn ddibynnol	1,509 o gwsmeriaid yn hawliau budd-daliadau gyda rhywun sydd ddim yn ddibynnol ar yr aelwyd. Symiau a dynnir o'r tâl Budd-dal Tai yn cynyddu 27% gyda gostyngiadau o £2 i £12.85 yr wythnos yn ôl incwm y sawl sydd ddim yn ddibynnol, bydd y ffigurau hyn yn cynyddu eto ar gyfer 2012/13 ar lefelau uwch tebyg.			
Cynyddu Taliadau Tai ar Ddisgresiwn (DHP) i alluogi Awdurdodau Lleol i ddarparu help ychwanegol mewn achosion o galedi ynghylch tai.	£54k 2011/12. £102k ar gyfer 2012/13			
Ion 2012	Ymestyn y gyfradd rhannu ystafell i'r bobl sengl hynny dan 35. Gostyngiad o £25 yr wythnos yn y budd-dal tai sy'n daladwy. Effeithio ar 188 tenantiaeth.			

Atodiad B

	Newidiadau i'r cyflwyno o 2013	Effaith ar Gyngor Sir Ddinbych
Ebrill 2013	Cyfraddau Lwfans Tai Lleol yn cael eu diweddarau gan y Cynnydd Prisiau Defnyddwyr yn hytrach nag adolygiad blynyddol o'r Lwfans Tai Lleol.	Cyfraddau yn cael eu pennu yn unol â'r mynegai prisiau defnyddwyr (sydd ddim yn cynnwys costau tai), yn hytrach na rhenti marchnad cyfartalog
Ebrill 2013	Cyflwyno rheolau meini prawf maint wrth hawlio yn y sector rhentu cymdeithasol	Cyfyngu rhent i nifer yr ystafelloedd sydd eu 'hanger' mewn tai cymdeithasol. Ddim yn defnyddio 1 ystafell – gostynigad 14% Ddim yn defnyddio 2 ystafell – gostynigad 25%
Ebrill 2013	Rhoi cap ar gyfanswm taliadau budd-daliadau sef swm sydd gyfwerth â lefelau enillion cyfartalog.	Budd-dal Tai fydd y mecanwaith ar gyfer rhoi cap ar gyfanswm budd-daliadau a delir i aelwyd; y ffigur ar hyn o bryd yw £26k y flwyddyn. Bydd staff Budd-dal Tai yn asesu'r holl fudd-daliadau a dderbynnir ac yn gostwng y Budd-dal Tai os yw dros y lefel.
Ebrill 2013	Lleoleiddio Budd-dal Treth y Cyngor (CTB)	
Ebrill 2013	Gwasanaeth Ymchwilio Twyll Sengl (SFIS)	Opsiynau ar gyfer gweithredu yn parhau yn aneglur
Medi 2013	Taliadau Annibyniaeth Personol yn lle Lwfans Byw i'r Anabl	Goblygiadau yn parhau i fod yn aneglur
Hyd 2013	Cyflwyno Credyd Cynhwysol	Dechrau o bosibl Ebrill 2014, opsiynau ar gyfer gweithredu yn parhau yn aneglur

Atodiad C

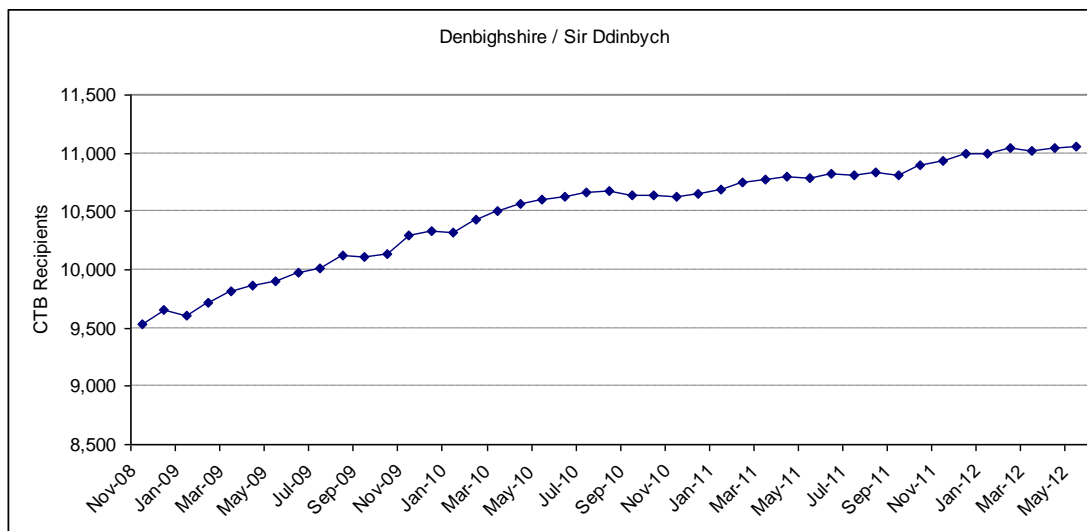
11/12 Llwyth Achosion

Math o fudd-dal	Sector	Cwsmeriaid	Gwerth
Budd-dal Tai	Rhentu preifat Lwfans Tai Lleol (LHA)	3,086	£11.5 Miliwn
Budd-dal Tai	Rhentu preifat Dim LHA	805	£4.017 Miliwn
Budd-dal Tai	Cymdeithas Dai	1,604	£6.134 Miliwn
Budd-dal Tai	Rhenti Cyngor Sir Ddinbych	2,325	£6.693 Miliwn
Budd-dal Treth y Cyngor	Budd-dal Treth y Cyngor	10,820	£8.98 Miliwn
	Cyfanswm	18,640	£37.2 Miliwn

Manylion am y sawl sy'n hawlio

Math o hawliwr	%
Pensiynwyr	48%
Oed Gweithio a Di-waith	35%
Oed Gweithio a Cyflogedig	17%

Niferoedd yn hawlio Budd-dal Treth y Cyngor

Atodiad D

Amcangyfrif o Gyfanswm y Gostyngiadau mewn Budd-dal yn seiliedig ar y sawl sy'n hawlio cyn Ebrill 2011 yn Sir Ddinbych

Newid mewn budd-dal	Amcangyfrif o'r golled
Tynnu'r or-elfen £15 yn y Lwfans Tai Lleol (LHA)	£312k
Cyfyngu ar faint mwyaf annedd lle mae Budd-dal yn daladwy i 4 ystafell wely	£457k
Rhoi cap ar gyfraddau Lwfans Tai Lleol	Yr effaith wreiddiol oedd £884k, fodd bynnag oherwydd 9 mis o ddiogelu a chynnydd yn lefelau rhent, mae'r swm wedi gostwng i botensial o £400k ar gyfraddau LHA cyfredol
Cynnydd yn y symiau a dynnir o'r Lwfans Tai Lleol i'r sawl sydd ddim yn ddibynnol	Ystadegau gwirioneddol ddim ar gael oherwydd amrywiaethau o fewn y cynllun, fodd bynnag oddeutu £200k
Ymestyn y gyfradd rhannu ystafell i'r bobl sengl hynny dan 35	£244k
Cyfanswm a dynnir o Fudd-dal Tai	£1.61m
Lleoleiddio Budd-dal Treth y Cyngor (CTB)	£1.66m

Colled bosibl o Fudd-dal Treth y Cyngor yn ôl Math o Hawliwr

Math o hawliwr (mae modd iddyn nhw gael eu cyfrif mewn mwy nag un grŵp)	Nifer	Budd-dal sy'n cael ei dalu	Colled flynyddol yr aelwyd ar gyfartaledd
Plant o bob oed ar yr aelwyd	2,800	£2,440,000	£148.14
Plant dan 5 ar yr aelwyd	1,192	£1,038,000	£148.04
Rhieni Sengl (pawb)	1,746	£1,380,000	£134.36
Rhieni Sengl sy'n Gweithio	554	£353,000	£108.32
Personau dros 60	5,405	£4,736,000	£148.96
Lwfans Gweini / DLA	4,124	£3,732,000	£153.84